

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1931.

Andra kammaren.

Nr 1.

I enlighet med § 49 regeringsformen och § 2 riksdagsordningen sammanträdde andra kammaren till lagtima möte här i huvudstaden i den uti riksdagens hus för kammaren anordnade samlingslokalen.

Lördagen den 10 januari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Sammanträdet öppnades av representanten för Kristianstads län, herr **Hamilton**, såsom den ledamot, vilken bevisat de flesta riksdagar, med följande ord: I enlighet med grundlagens bud hälsar jag Eder, aktade ledamöter av riksdagens andra kammare, välkomna till årets lagtima möte.

Världskrigets efterdyningar hava ännu icke lagt sig. Hat och misstroende råder ännu mellan nationerna, och samförstånd dem emellan har ej kunnat uppnås. Hela kristenheten, ja, hela den rättänkande mänskligheten bör känna sig pliktig att taga upp kampen mot krig med dess ödesdigra följder och förintelse av västerlandets kultur.

Oss svenskar har förunnats att under mer än ett århundrade stå främmande för krigsförvecklingar, och vi äro fullt eniga om att även framdeles hävda den framskjutna ställning, vi intagit såsom kulturstat och såsom ett fredsälskande folk, eniga om att i nationernas förbund understödja varje åtgärd, som bidrager till att trygga världsfreden.

Vi känna oss även tillfredsställda över att årets fredspris stannat hos en av landets bemärkta män.

Vi svenskar äro ett lyckligt folk, oberörda av den inre oro, som fräter samhällskroppen hos så många andra folk. Vårt statsklick har följt folkets utveckling och vilar därför på säker grund, och laglydnad är hos oss en fäderneärvd dygd. Dessa för vårt land tillfredsställande sociala förhållanden äro vi pliktiga söka befästa, och våra strävanden böra gå ut på att höja folkets bildning och omdömesförmåga, att förekomma arbetslöshet och att utestänga fattigdom från varje svenskt hem samt att häva de missförhållanden, som ännu vidlåda samhällsordningen. De nedgående statsinkomsterna mana oss till sparsamhet, och böra vi framför allt genom en rättvis skattelagstiftning fördela skattebördorna efter vars och ens förmåga att kunna bära dem.

Oaktat de beaktansvärda åtgärder, som vidtagits till stöd åt jordbruket, kastar likväl jordbrukskrisen sin skugga över vårt näringsliv. Lantarbetarna få åtnöja sig med hälften av den daglön, som industriarbetaren kan betinga sig, och mången arbetare, som genom idoghet och försakelse nått sitt livs ideal, att förskaffa sig ett eget jordbruk, med förhoppning att å detsamma kunna försörja sin familj, står inför den mörka utsikten att förlora hemmet.

Vi stå inför ett allvarligt arbete, men då vi alla äro besjälade av en varm önskan att utan att taga hänsyn till några särintressen, vare sig dessa finna stöd hos en stark penningmakt eller mäktiga sammanslutningar, gagna vårt

folk, skola vi säkerligen vid riksdagens slut kunna få tillfredsställelsen att se tillbaka på ett fruktbärande arbete för folkets och fosterlandets väl.

Jag bringar Eder, aktade ledamöter av kammaren, ånyo en välkomsthälsning och förklarar andra kammarens första plenum öppnat.

§ 2.

Herr ordföranden tillkännagav, att han anmodat undertecknade att föra protokollet, till dess sekreterare hunnit utses, ävensom att kanslibiträden och vaktbetjäning blivit till erforderligt antal av honom för tillfället antagna; och blevo på framställd proposition dessa åtgärder av kammaren godkända.

§ 3.

Upplästes följande till kammaren ankomna protokoll angående den i § 32 riksdagsordningen föreskrivna fullmaktsgranskningen:

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 7 januari 1931.

I anledning av stadgandet i § 32 riksdagsordningen hade statsrådet och chefen för justitiedepartementet anmodat tre bland de av riksdagen valde fullmäktige i riksbanken och tre bland fullmäktige i riksgäldskontoret att närvara vid den granskning av riksdagsmannafullmakter, som skulle inför departementschefen företagas, innan årets lagtima riksdag sammanträdde; och infunno sig nu av fullmäktige i riksbanken herrar E. Kristensson, L. Widell och M. Fehr samt av fullmäktige i riksgäldskontoret herrar K. Hildebrand, G. Kobb och H. S. Tamm.

Till justitiedepartementet hade insänts fullmakter för 4 personer, vilka vid nya röstsammanräkningar blivit utsedda såsom ledamöter av riksdagens andra kammare i stället för avgångna ledamöter av samma kammare.

Vid granskning av fullmakterna framställdes icke någon anmärkning mot desamma.

Protokoll över granskningen jämte förteckning å de granskade fullmakterna skulle tillika med dessa överlämnas till andra kammaren.

I ämbetet:

Gösta Siljeström.

Den i protokollet omförmälda förteckningen var av följande lydelse:

Förteckning å ledamöter av riksdagens andra kammare enligt fullmakter, granskade inför chefen för justitiedepartementet den 7 januari 1931.

Göteborgs stad.

1. Assuransdirektören Anders Emil Theodor Wijkander.

Värmlands län.

2. Disponenten Nils Nilsson i Karlstad.
3. Hemmansägaren Emil Andersson i Prästbol.

Örebro län.

4. Direktören Ernst Äqvist i Örebro.

§ 4.

Företogs upprop av kammarens ledamöter, därvid fru Östlund samt herrar Borg, Björklund, Spångberg, Hilding och Selberg befunnos frånvarande.

Herr ordföranden tillkännagav dels att från fru Östlund samt herrar Björklund och Spångberg inkommit läkarbetyg, utvisande att de på grund av sjukdom vore förhindrade att deltaga i riksdagsarbetet, fru Östlund under minst två veckor, herr Björklund tillsvicare och herr Spångberg under tiden 10—17 januari, dels ock att herr Borg enligt insänt läkarbetyg samt herrar Hilding och Selberg enligt vad de anmält av sjukdom vore urståndsatta att infinna sig vid riksdagens början.

§ 5.

Härefter företogs upprop av kammarens ledamöter för utseende av talman.

Därunder drabbades ålderspresidenten herr Hamilton av illamående, på grund varav han nödgades avträda, och övertogs ordförandeskapet av representanten för Västerbottens län herr *Wiklund* i Brattfors såsom den ledamot, vilken näst efter herr Hamilton bevistat de flesta riksdagarna.

Sedan uppropet verkstälts samt de avlämnade valsedlarna uppräknats, befanns hava till talman blivit utsedd herr *Eriksson* i Grängesberg med 209 röster.

I röst tillföll herr Nilsson i Bonarp.

§ 6.

Vidare anställdes val av förste vice talman; och utsågs därvid herr *Hamilton* med 161 röster.

§ 7.

Vid härpå företaget val av andre vice talman blev därtill vald herr *Nilsson* i Bonarp med 147 röster.

§ 8.

Herr *Wiklund* i Brattfors överlämnade ordförandeklubban till herr talmannen och yttrade därvid: Herr talman! Det nyss förrättade valet, som var enhälligt, utgör ett fullödigt bevis på att andra kammaren värdesätter den stora skicklighet och den stora förfarenhet, som Ni städse ådagalagt vid talmansskapets utövande. Jag är övertygad om, att Ni även under denna riksdag kommer att fullgöra detta uppdrag på samma tillfredsställande sätt som förut och ber nu att få överlämna talmansklubban i Edra händer.

Herr **talmannen** hälsade därefter kammaren med följande ord: Mina damer och herrar! Då vi i dag samlas till ett nytt riksmöte sakna vi i vår krets tre av fjolårets ledamöter, som avgått med döden, och bland dem Carlsson i Frosterud, som med aldrig slappnande intresse deltagit i icke mindre än tjugotre riksdagar. De bortgångna kamraterna voro intresserade och pliktrogna folkrepresentanter, som vi bevara i tacksam hågkomst.

Vi sakna därjämte tvenne kamrater, som avsagt sig sina mandat, och vi tacka dem för de gångna årens goda kamratskap.

Jag hälsar alla kammarens ledamöter välkomna till årets riksdag, och särskilt riktar jag denna välkomsthälsning till de ledamöter, som i dag för första gången intaga sin plats här i kammaren.

Å egna och mina båda värderade kamraters inom presidiet vägnar ber jag att till eder alla få uttala vårt hjärtliga tack för det förnyade förtroende, som genom talmansvalet visats oss. Vi äro övertygade om att kammarens ärade ledamöter även under detta år skola ha överseende med våra brister och förståelse för de råd och anvisningar, som talmännen för att förkorta debatterna eller av annan anledning anse sig böra lämna.

Om årets riksdagsarbete kommer att bliva tyngre eller lättare, därom veta vi ingenting i dag. Men jag är övertygad om att hur än arbetsbördan kommer att gestalta sig, så kommer samma goda och förtroendefulla samarbete mellan kammarens ledamöter att även i år göra sig gällande.

Jag ber att få önska eder alla kamrater en god fortsättning på det nya året.

§ 9.

De i § 4 omförmälda sjukbetygen för fru Östlund samt herrar Borg, Björklund och Spångberg, som nu ånyo föredrogos, lades till handlingarna, varjämte de av herrar Hilding och Selberg anmälda förfallen av kammaren godkändes.

§ 10.

Föredrogs åter det under § 3 här ovan intagna protokollet, varefter kammaren beslöt att, med godkännande av de däri omförmälda fullmakterna, lägga protokollet till handlingarna.

§ 11.

På hemställan av herr talmannen beslöt kammaren att genast företaga val av sekreterare, varefter det sålunda beslutade valet företogs; och befanns efter valsedlarnas öppnande och uppräkningsvalet hava så utfallit, att till sekreterare utsetts juris utriusque och filosofie kandidaten Per Cronvall med 104 röster.

Sedan sekreteraren på kallelse inställt sig, meddelade herr talmannen honom underrättelse om valets utgång samt hälsade honom välkommen.

Protokollsföringen övertogs härefter av sekreteraren.

Arthur Engberg.

Birger Christenson.

§ 12.

Till talarplats för ledamöter, som kunde vilja därav begagna sig, anvisades på herr talmannens förslag den för ändamålet anordnade, på högra sidan om talmansbordet befintliga platsen.

§ 13.

Herr talmannen meddelade, att till kammarens förfogande överlämnats ett antal inträdesbiljetter till rikssalen vid riksdagens öppnande, och hemställde, att fördelning av dessa biljetter finge ske genom kammarens kansli med iakttagande, att de för ledamöterna från var och en av rikets valkretsar avsedda

biljetterna utlämnades till valkretsens äldste närvarande representant, som sedermera finge ombesörja den vidare utdelningen.

Detta förslag blev av kammaren bifallet.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 12.16 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Måndagen den 12 januari.

Kl. 10.30 f. m.

§ 1.

Herr **talmannen** öppnade sammanträdet med följande ord: Mina damer och herrar! En folkrepresentant har fallit på sin post. Kammarens förste vice talmansstol står i dag tom. Hastigt och oväntat kom dödsbudet, och Raoul Hamiltons långa arbetsdag avbröts under fullgörande av ålderspresidentens ärofulla värv.

Med Raoul Hamilton bortgick en säregen personlighet. En godsägare och adelsman, som hade öppen blick för livets skuggsidor och som orädd och med uppriktig rättfärdighetslidelse förde småfolkets talan. En man, som hade ett verkligt demokratiskt sinne och som var en ädling i detta ords bästa mening.

Han kunde blicka tillbaka på en sällsynt lång riksdagsmannagärning. Under icke mindre än fyrtiofem riksdagar har han varit ledamot av första eller andra kammaren. Han var en folkrepresentant, som utförde sitt uppdrag med aldrig sviktande intresse, som sökte bilda sig en självständig mening i dagens frågor och vilkens hela offentliga gärning var uppuren av en brinnande önskan att tjäna sitt land. För den del av landsbygdens befolkning, som lever i knappa och bekymmersamma förhållanden, var han en outtröttlig talesman, och fredssträvandena hade i honom en aldrig kompromissande förespråkare.

Vår avlidne ålderspresident var en angenäm riksdagskamrat, som alltid hade ett vänligt ord både för politiska meningsfränder och motståndare. Genom sitt flärdlösa sätt och sin varmhjärtade personlighet vann han allas aktning och vänskap.

Inom kammarens presidium var han en högt avhållen kamrat. Alltid älskvärd, välvillig och förstående för andras svagheter. Klok i rådslag och städse redo att underlätta talmannens arbetsbörda. Trots sin ålder och behov av vila lämnade han aldrig kammaren, hur långt dagens eller nattens sammanträde än var, före sammanträdets avslutande.

Vår högt aktade och vördade ålderspresident och förste vice talman är icke mer. Minnet av hans gärning och hans rika, älskvärda personlighet lever ibland oss.

Frid över hans minne.

Detta anförande åhördes av kammarens ledamöter stående.

Härefter upplästes följande till kammaren inkomna dödsbevis:

Härmed intygas, att greve Raoul Gustaf Hamilton avlidit samt att dödsorsaken, enligt min uppfattning, varit den nedan angivna.

Enligt vad jag själv känner eller genom trovärdiga personer erfarit, inträffade dödsfallet å Elisabethsyrstrarnas Sjukhem i Stockholm den 10/1, 1931 kl. 11.35 e. m., och var den avlidnes ålder 75 år, civilstånd änkring, samhällsställning godsägare, v. talman i riksdagens andra kammare, bostad Ovesholms gård.

Huvuddödsorsak hjärtförlamning; bidragande dödsorsak Angina pectoris.

Stockholm den 11. 1. 1931.

Robert Dahl,

med. dr, livmedikus.

På hemställan av herr talmannen beslöt kammaren att jämlikt 28 § riksdagsordningen till Konungen ingå med anmälan om den inom kammaren uppkomna ledigheten; och blev ett i sådant avseende på förhand uppsatt skrivelseförslag, som nu upplästes, av kammaren godkänt.

§ 2.

Beslöt kammaren på förslag av herr talmannen att vid plenum nästkommande onsdag företaga dels val av förste vice talman, dels ock val av tre ledamöter att deltaga i talmansöverläggningarna, två ledamöter att hava inseende över riksdagens kansli, åtta ledamöter att jämte herr talmannen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjäning samt tre ledamöter att handhåva värden om kammarens ekonomiska angelägenheter.

§ 3.

Vidare beslöt kammaren, likaledes på hemställan av herr talmannen, som förmålde sig hava om tiden för valen samrätt med första kammarens talman, att företaga val av ledamöter i de ständiga utskotten samt i utrikesnämnden torsdagen den 15 och av suppleanter i samma utskott och nämnd fredagen den 16 innevarande januari.

Ordet begärdes nu av herr **andre vice talmannen**, som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att kammaren måtte besluta att tillsätta suppleanter i de ständiga utskotten till ett antal av fyra över de ordinarie ledamöterna i varje särskilt utskott.

Denna hemställan bifölls av kammaren.

§ 4.

Herr talmannen och kammarens ledamöter avgingo kl. 10.45 till slottskapellet, varefter riksdagspredikan hölls. Efter slutad gudstjänst begav sig kammaren till rikssalen. Hans Maj:t Konungen öppnade där riksdagen med ett tal, varefter hans excellens herr statsministern Ekman uppläste Kungl. Maj:ts berättelse om vad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit.

Efter det första kammarens talman framfört första kammarens undersåtliga vördnad, framträdde **andra kammarens talman** och yttrade:

Eders Majestät!

Med beundransvärt tålmod bar drottning Viktoria sin långvariga och svåra sjukdom. Hennes stora intresse och aldrig sviktande omtanke om sjuka, fat-

tiga och hjälpbehövande medmänniskor bevaras av svenska folket i tacksamt minne. Andra kammaren frambär till Eders Majestät sitt djupt kända deltagande i den svåra sorg, som drabbat Eders Majestät genom drottningens bortgång.

Andra kammaren hälsar med tillfredsställelse meddelandet om att den första allmänna nedrustningskonferensen snart torde komma att sammankallas. Bland vårt folk förspörjes en allvarlig och allmänt rådande längtan efter målmedvetna och effektiva steg på den internationella avrustningens väg. De tyngande krigsrustningarna äro ett allvarligt hinder för folkens materiella och andliga utveckling och utgöra en fara för freden. Stora förhoppningar ställas på fredskonferensens arbete och det är av största vikt att intet underlåtes, som kan medverka till att ett gott resultat uppnås.

Den av Eders Majestät omförmälda överenskommelsen mellan Sverige och vissa närstående länder på det handelspolitiska området utgör en första början och, det är att hoppas, inledningen till en mera allmän avspänning i de handelspolitiska förhållandena.

Den över hela världen rådande ekonomiska depressionen gör sig även gällande i vårt land. Jordbruket och skogshanteringen kämpa med stora ekonomiska svårigheter och industrien arbetar under tryckta förhållanden. Arbetslöshetens hemska spöke grinar i tusentals hem och ställer idoga arbetare och deras familjer i bitter nöd. Inför dessa förhållanden är det en bjudande plikt för statsmakterna att i görligaste mån se till att nöden lindras och åtgärder vidtagas för bekämpande av arbetslösheten och för beredande av arbetstillfällen för de arbetslösa.

Andra kammaren uttalar inför Eders Majestät sin undersåttliga vördnad.

Talmännen fingo härefter vardera mottaga ett exemplar av Kungl. Maj:ts proposition, nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1931—1932, varefter ceremonien på rikssalen avslutades; och åtskildes andra kammaren vid utgåendet från rikssalen, enligt beslut fattat före avgången från dess samlingsrum.

In fidem
Per Cronvall.